

Mahdollisuuksien polulla

Tarinoita ja toimintaideoita
globaalikasvatukseen lasten kanssa

Sisällys

- 3 Esipuhe
- 4 Pedagogiset lähtökohdat
- 5 **Toivon siemen**
- 6 Taustatietoa: Uganda
- 7 Tarina: Toivon siemen
- 9 Kysymyksiä tarinasta
- 13 **Vaarallinen koulumatka**
- 14 Taustatietoa: Nepal
- 15 Tarina: Vaarallinen koulumatka
- 17 Kysymyksiä tarinasta
- 18 Toimintaidea: Jumpparata
- 20 **Mahdollisuuksien polulla**
- 21 Taustatietoa: Koulutus on jokaisen lapsen oikeus
- 22 Toimintaidea: Kuvatyöskentely
- 24 **Katastrofin sattuessa**
- 25 Taustatietoa: Apua hätätilanteissa
- 25 Kysymyksiä ja vastauksia humanitaarisesta avusta

Esipuhe

Gloaalikasvatus pyrkii edistämään lasten ymmärrystä esimerkiksi maailman monimuotoisuudesta, kestävästä kehityksestä, ihmisoikeuksista ja globaaleista kysymyksistä. Gloaalikasvatuksen merkitys on suuri jo varhaiskasvatus- sekä alakouluikäisille. Se luo pohjan aktiiviselle maailmankansalaisuudelle, joka rakentuu ymmärrykselle, kunnioitukselle ja toiminnalle moninaisessa maailmassa.

Tämä materiaali tarjoaa lapsia osallistavia sekä helposti lähestyttäviä tapoja tarttua gloaalikasvatukseen, jonka teemat saattavat tuntua toisinaan haastavilta pienimpien oppijoiden kanssa.

Materiaali on suunniteltu innostamaan ja tukemaan kaikkia niitä, jotka haluavat syventyä gloaalikasvatukseen ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin erityisesti varhaiskasvatukseen (n. 4–6-vuotiaat) ja alakouluikäisten (n. 7–9-vuotiaat) lasten parissa.

Työskentely varhaiskasvatuksen opettajana on opettanut minulle paljon siitä, miten tärkeää on tarjota lapsille monipuolisia mahdollisuuksia oppia maailmasta ympärillään. Gloaalikasvatus ja sen monipuoliset mahdollisuudet ovat innostaneet minua jo pitkään. Olen siksi iloinen, että olen saanut toimia mielekkäissä tehtävissä ja että sain olla luomassa tätä materiaalia Kirkon Ulkomaanavussa.

Monet gloaalikasvatukseen liittyvät aiheet, kuten tasa-arvo-, ympäristö- ja tunnetaitokasvatus, ovat olleet olennainen osa työtäni varhaiskasvatuksen opettajana. On tärkeää opettaa lapsia ja nuoria arvostamaan erilaisuutta sekä toimimaan monikulttuurisessa ympäristössä. Gloaalikasvatus tarjoaa keinoja ymmärtää monimutkaisia kysymyksiä ja ohjaa kohti avoimempaa ja empaattisempaa maailmaa.

Kun lähdin suunnittelemaan tätä materiaalia, halusin löytää aiheita, jotka olivat sekä merkityksellisiä että innostavia. Valitessani tarinoiden kohdemaiksi Kirkon Ulkomaanavun toimintamaat Ugandan ja Nepalin, halusin tuoda esiin erilaisia näkökulmia ja haasteita, joita voi kohdata eri puolilla maailmaa. Näissä maissa on omat ainutlaatuiset kulttuurinsa, mutta myös yhteisiä globaaleja haasteita, kuten köyhyys, ilmastonmuutos sekä tasa-arvokysymykset.

Toivon, että tämä materiaali herättää innostusta ja syventää ymmärrystä globaaleista kysymyksistä niin lasten kuin aikuistenkin keskuudessa. Kiitos Kirkon Ulkomaanavulle tästä mahdollisuudesta, ja kiitos kaikille niille, jotka ovat olleet mukana tämän aineiston toteuttamisessa.

Sini-Julia Hiljanen

Pedagogiset lähtökohdat

Tämä materiaali on suunniteltu tarjoamaan lapsille innostava oppimiskokemus, joka vahvistaa heidän kriittistä ajattelukykyään, empatiataitoja sekä kansainvälistä ymmärrystään. Tehtävät on suunniteltu lapsilähtöisesti ja käytännönläheisesti, rohkaisten vuorovaikutukseen, keskusteluun ja toimintaan.

Materiaalin luomisessa on otettu huomioon valtakunnallisen varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ja niiden asettamat tavoitteet. Nämä tavoitteet korostavat sitä, kuinka tärkeää on tukea lasten kasvua eettisesti vastuullisiksi, aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon *Polku*-toimintamalli sekä seurakuntien ja varhaiskasvatuksen ja koulujen yhteistyöhön tarkoitettu *Kumppanuuden korit* -malli ovat olleet keskeisiä suunnittelun lähtökohtia. Polku-malli, varsinkin globaalista näkökulmasta tarkasteltuna on tarjonnut rakenteen, joka on huomioitu erityisesti Ilon (3–5 v) ja Seikkailun (6–8 v) ikäkausien näkökulmasta. Ilon ja Seikkailun ikäkausien tavoitteiden huomioiminen materiaalissa antaa lapsille mahdollisuuden tutustua globaaleihin aiheisiin leikin ja oppimisen kautta. Ilon ikäkausi nähdään aikana, jolloin lapset löytävät iloa arkisista asioista, ja ovat erityisen avoimia uusille kokemuksille ja ihmissuhteille. Tätä vaihetta tuetaan materiaalissa mm. empatiataitojen harjoittamisella. Seikkailu taas edustaa aikaa, jolloin lapset ovat uteliaita ja valmiita tutkimaan maailmaa aktiivisesti. Materiaalissa kannustetaan heitä tutkimaan globaaleja aiheita rohkeasti sekä pohtimaan unelmiaan.

Kumppanuuden korit -malli tarjoaa seurakunnille ja kunnan sivistystoimelle selkeän rakenteen yhteistyöhön, huomioiden eri osa-alueet kuten yhteisölähtöisen kumppanuuden ja uskontojen moninaisuuden kunnioittamisen. Tämä luo pohjan monipuolisille oppimismahdollisuuksille eri taustoista tuleville lapsille. Tämän materiaalin suunnittelussa on otettu huomioon yhteiset toimintaperiaatteet, jotka perustuvat Kumppanuuden korit -mallin sekä Opetushallituksen ohjeisiin, varmistaen turvallisen ja kunnioittavan oppimisympäristön.

KUVA: ULRIKKA MYÖHÄNEN

Opettaja **Mary Tuhirwe** opettaa ugandalaisessa Kabubbun alakoulussa toista luokkaa.

Tunnetaitokasvatus on globaalikasvatuksen olennainen osa, sillä sen tavoitteena ei ole vain tiedon välittäminen, vaan myös tunteiden kohtaaminen ja niistä oppiminen. Aikuisen tulee tarjota lapsille turvallinen ja kunnioittava oppimisympäristö, jossa he voivat ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan vapaasti, erityisesti käsiteltäessä haastavia aiheita.

Materiaali sisältää kaksi tarinaa, jotka on suunniteltu herättämään lasten mielenkiinto ja tarjoamaan mahdollisuuksia keskusteluun ja oppimiseen. Tarinat ovat kuvitteellisia, mutta ovat saaneet inspiraationsa todellisista olosuhteista ja ihmisten kokemuksista Kirkon Ulkomaanavun toimintamaissa. Tarinoiden yhteydessä on myös toimintaideat, jotka innostavat lapsia tutkimaan aiheita syvemmin ja soveltamaan oppimaansa käytännön toimintaan.

Lisäksi materiaalissa on aitoja kuvia, jotka kuvaavat oikean elämän tilanteita eri puolilta maailmaa. Näiden kuvien avulla voit avata lapsille maailman ikkunan ja herättää keskustelua globaaleista aiheista käyttäen konkreettisia esimerkkejä.

Tämä materiaali tarjoaa joustavan työkalun, jota voit soveltaa haluamallasi tavalla. Toivomme, että se innostaa sinua ja antaa rohkeutta ja luottamusta integroida globaalikasvatus osaksi lasten oppimiskokemuksia. Yhdessä voimme rakentaa maailmaa, jossa jokaisella on mahdollisuus kukoistaa ja elää arvokasta elämää.

TOIVON SIEMEN

Tämä tarina kertoo toivon säilyttämisestä vaikeiden aikojen keskellä. Tarinan päähenkilö Lilian joutuu perheensä kanssa pakoon kotimaastaan Kongon demokraattisesta tasavallasta uuteen maahan, Ugandaan. Ugandassa kaikki on uutta ja jännittävää, siellä jopa puhutaan eri kieltä. Lilianilla on taskussaan kivi, jota hän kantaa mukana koko matkan ajan ja josta saa toivoa ja turvaa. Tarina on kuvitteellinen, mutta sen teemat koskettavat monia perheitä ja lapsia myös tosielämässä.

Lilianin tarina opettaa, että vaikeuksienkin keskellä on mahdollista löytää voimaa ja iloa pienistä asioista. Tarinan avulla voi myös käydä monipuolisia, tunnetaitoja harjoittavia keskusteluja lasten kanssa erilaisista aiheista, kuten pakolaisuudesta, koti-ikävästä, toivosta, yhteisöllisyydestä ja avun merkityksestä.

Ohjeet

- Lue tarina lasten kanssa, jonka jälkeen voitte halutessanne keskustella tarinan teemoista käyttäen apuna kysymyksiä, jotka löytyvät tarinan jälkeiseltä sivulta.
- Jotta tarinan aloitus ja lopetus on selkeä ja mielenkiintoinen, voit käyttää draamaleikin keinoin tarinan alku- sekä loppumerkkinä soitinta (esim. triangeli), tai esimerkiksi hattua, joka on lukijan päässä tarinan ajan.
- Tarinaan voit yhdistää toimintaidean, jossa kasvatetaan oma tai yhteinen kasvi ”toivon siemen”, jolle voi jakaa omia unelmia ja toiveita. Ohjeet toimintaideaan löydät tarinaan liittyvien kysymysten jälkeen.

Kuvassa 12-vuotias ugandalainen koululainen **Shakirah Nauyo**. Aiemmin sattuneen onnettomuuden takia hän ei voi käyttää vasenta kättään. Kirkon Ulkomaanapu tukee myös erityisen tuen tarpeessa olevia koululaisia.

KUVA: ULRIKKA MYÖHÄNEN

Taustatietoa: Uganda

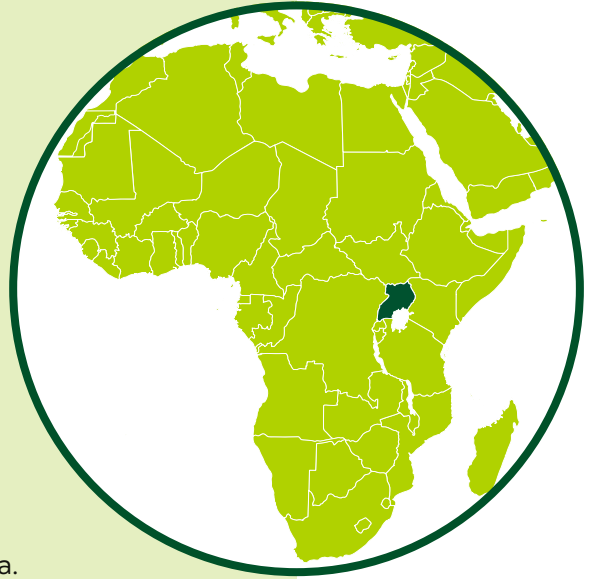
Uganda on sisämaavaltio itäisessä Afrikassa. Uganda tunnetaan kauniista maisemistaan ja monimuotoisesta kulttuuristaan. Sen väkiluku on noin 49 miljoonaa (vuonna 2023). Ugandassa on yksi maailman nuorimmista väestöistä, peräti 78 % on alle 30-vuotiaita. Ugandan pääkaupunki on Kampala.

Uganda on matalan tulotason maa, jossa monet ihmiset elävät köyhyydessä, vaikka äärimmäinen köyhyys onkin laskenut. Ugandaa on leimannut Afrikan suurin ja nopeimmin edennyt pakolaiskriisi. Tällä hetkellä Ugandassa on yli 1,5 miljoonaa pakolaista. Heistä suurin osa on tullut naapurivaltioista Etelä-Sudanista ja Kongon demokraattisesta tasavallasta, mutta maassa on myös pakolaisia mm. Somaliasta, Ruandasta ja Burundista. Uganda on Afrikan suurin pakolaisten vastaanottajamaa, ja myös koko maailman tilastoissa kymmenen suurimman vastaanottajamaan joukossa.

Ugandan politiikka pakolaisten vastaanottamisessa ja integroinnissa poikkeaa monista muista maista. Sen sijaan että pakolaiset sijoitettaisiin pakolaisleireille, heidät ohjataan pakolaisasutusalueille, mistä he saavat pienen maa-alueen, jolle voivat rakentaa talon ja jota he voivat viljellä. Sen lisäksi, että pakolaiset saavat maapalan, heitä myös kannustetaan olemaan osallisia paikallisissa yhteisöissä. Pakolaiset voivat myös työskennellä ja perustaa yrityksiä. Heille tarjotaan myös peruspalveluja, kuten terveydenhuoltoa ja koulutusta, mikä edistää heidän integroitumistaan ja itsenäistymistään.

Suurin osa, noin 80 %, Ugandaan saapuneista pakolaisista on naisia ja lapsia, joille on elintärkeää saada uudesta ympäristössään pakolaisasutusalueilla pääsy kouluun ja toimeentulomahdollisuuksien piiriin.

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) tukee Ugandassa laadukasta koulutusta, kestäviä toimeentulomuotoja ja rauhantyötä. KUA tekee työtä useilla eri pakolaisasutusalueilla tarjoten koulutusta sekä pakolaisina saapuneille että paikallisyhteisön lapsille ja nuorille varhaiskasvatuksesta perus- ja toisen asteen koulutukseen sekä ammatilliseen koulutukseen. KUA:n hankkeissa huomioidaan myös erityistä tukea tarvitsevat oppilaat.

Tarina: Toivon siemen

Tämä tarina kertoo pienestä tytöstä nimeltä Lilian. Hänen kotimaassaan, Kongon demokraattisessa tasavallassa, aurinko paistoi lähes joka päivä.

Lilianin perheeseen kuului kolme veljeä, yksi sisko sekä äiti ja isä. He elivät sellaisessa paikassa, jossa ruokaa ei ollut aina riittävästi.

Siitä huolimatta, että heillä oli vaikeuksia, Lilian rakasti kovasti tuttua kotiaan, perhettään ja ystäviään. Hän unelmoi siitä, että jonain päivänä pääsisi kouluun veljiensä kanssa, sillä perheellä ei ollut vielä rahaa lähettää häntä kouluun.

Auringon kuivattaessa maata perheen täytyi käydä kaukana hakemassa vettä. Matka oli pitkä ja väsyttävä mutta Lilian rakasti keräillä sieltä löytyviä kauniita kiviä, jotka loistivat auringossa upeasti. Eräänä päivänä hän löysi erityisen kauniin, vaaleanpunaisen kiven, joka hohti kauniisti sateenkaaren eri väreissä. Hän laittoi kiven taskuun ja lähti kotiin.

Saapuessaan kotiin Lilianin perhe kertoi hänelle, että heidän täytyisi lähteä heti pois kotikylästä. Kotona ei ollut enää turvallista asua, koska alueella oli ollut levottomuuksia. Niin he lähtivät jättäen taakseen kaiken tutun ja turvallisen; kodin, ystävät sekä sukulaiset. Liliania pelotti.

He matkustivat pitkän matkan jalkaisin, läpi vaihtuvien maisemien. Matka oli rankka, mutta he uskoivat, että jostain vielä löytyisi turvallinen paikka heille.

Viimein, pitkän matkan jälkeen, he saapuivat Ugandaan. Heitä vastassa oli ihmisiä, jotka olivat tulleet auttamaan. He vastaanottivat Lilianin perheen lämpimästi. Heille jaettiin myös hieman ruokaa ja juomaa sekä oma maapaikka, johon he saisivat rakentaa uuden kotinsa. Perhe oli kiitollinen, että he selvisivät matkasta hengissä, mutta he tiesivät, että vaikeat ajat eivät olleet vielä ohi.

Lilianin vanhemmat alkoivat heti etsiä töitä, jotta perhe saisi hankittua ruokaa. Myös uudet naapurit yrittivät auttaa parhaansa mukaan Lilianin perhettä. Lilian kuuli, että alueelle suunniteltiin koulun rakentamista, sillä alueella oli paljon lapsia mutta matka lähimpään kouluun oli pitkä.

Kun aurinko laski, ja kaikki olivat vihdoinkin lepäämässä, Lilian muisti taskussaan olleen kiven. Onneksi se oli vielä tallella! Kivi oli ainoa muisto kotimaasta. ”Mitä, jos sekin katoaisi?”, Lilian mietti. Hän otti kiven taskustaan ja päätti haudata sen maahan piiloon. Näin se pysyisi tallessa, ja vain hän tietäisi, missä se on. Se olisi hänen oma salaisuutensa.

Päivät kuluivat uuteen maahan tutustuessa sekä uutta kieltä opetellessa. Liliania jännitti Ugandassa olo kovasti, mutta onneksi vanhemmat ja sisarukset huolehtivat hänestä.

Eräänä päivänä auringon laskeuduttua, juuri kun koti-ikävä oli suurimmillaan, Lilian huomasi maassa jotain. Samassa kohdassa, johon hän oli piilottanut kiven, kasvoi jotain. Jotain vihreää... Se oli kasvi!

Hohtava aarre ei ollutkaan kivi, vaan se oli ollut papu, joka oli alkanut kasvamaan mullan alla!

Lilian istui maassa ja ihasteli pientä versoa. Hän alkoi puhua sille kuiskaten: ”Kuuntele”, hän sanoi varovasti, ”Olet antanut minulle paljon rohkeutta ja toivoa. Uskon, että voin luottaa sinuun. Haluaisitko kuulla unelmani?”

Hän hymyili kasville ja jatkoi: ”Toivon, että vielä jonain päivänä pääsemme takaisin kotiin. Haluan, että meillä on turvallinen paikka, missä voimme olla yhdessä ilman pelkoa tai huolta. Toivon myös, että vielä jonain päivänä pääsisin kouluun. Sitten minusta voisi tulla lääkäri, ja voisin aina auttaa niitä, jotka tarvitsevat apua.”

Lilian tunsu sydämessään toivoa ja kiitollisuutta. Hän aikoi joka ilta käydä kasvin luona kuiskaamassa sille mukavia asioita. Ehkä mukavien asioiden kuuleminen auttaisi kasvia kasvamaan.

”Kasvaisikohan versosta vielä vahva ja kaunis pavunvarsi, jolla voisi ruokkia koko perheen?”, Lilian mietti. Hänen perheensä voisi yhdessä hoitaa kasvia ja huolehtia siitä samalla tavalla kuin he huolehtivat myös toisistaan.

Kysymyksiä tarinasta

Alla on muutamia esimerkkejä, miten voit käydä keskusteluja lasten kanssa eri aiheista tarinan inspiroimana. Valitse kysymykset, jotka ovat lasten ikätasoon sopivimmat.

Pakolaisuus

Miltä Lilianista tuntui, kun hänen täytyi lähteä pakoon ja jättää kotinsa ja mitä itse tekisit, jos joutuisit samanlaiseen tilanteeseen?

Onko sinua jännittänyt jossain tilanteessa?

Keskustelkaa siitä, miten on tärkeää olla ystävällinen sellaisille, jotka ovat uusia jossain ympäristössä.

Koti-ikävä

Voitte keskustella siitä, mitä on koti-ikävä ja miltä se tuntuu.

Kysy lapsilta, milloin he ovat tunteneet kaipaavansa jotain tai jotakuta.

Voitte jakaa omia kokemuksianne siitä, miten olette selvinneet ikävästä ja mitä asioita teette, kun kaipaatte jotain.

KUVA: KAJ-MIKHAEL WREDLUND

Marita Kahubanga, 32 ja hänen kolme lastansa pakenivat Kongon demokraattisesta tasavallasta Ugandaan. Pakolaiskeskukseen saapuessaan Marita otti hoiviinsa kaksi samalta kylältä kotoisin olevaa lasta, jotka olivat saapuneet ilman vanhempiaan. Lasten iät ovat 17, 9, 8, 7 ja 4 vuotta. Perhe asuu savitiilistä rakennetussa talossa, jonka paikallinen seurakunta auttoi rakentamaan. Lapsista neljä yrittää käydä koulua. Marita kertoo, että hänellä on haasteita maksaa koulumaksuja, jonka vuoksi lapset hätistellään takaisin kotiin jo muutaman tunnin päästä. Koulun jälkeen lapset tekevät läksyt ja auttavat äitiä kotitöissä esim. veden kantamisessa.

Toivo

Voitte keskustella siitä, mitä tarkoittaa toivo.

Keskustelkaa siitä, miten voimme auttaa toivoa säilymään vaikeina aikoina, sekä omassa elämässämme että muiden ihmisten elämässä.

Onko sinulla jotain tärkeää esinettä/asiana/ihmistä, joka tuntuu turvalliselta ja jolle voisit jakaa unelmiasi, niin kuin Lilianilla oli "kivi"?

Lilianilla oli unelma päästä kouluun ja auttaa muita. Millaisia unelmia ja toiveita sinulla on?

Auttaminen

Pohtikaa yhdessä, miten Lilianin perhe sai apua ja tukea uudessa maassa ja miten tärkeää on auttaa toisia.

Kysy lapsilta, millaisia asioita he ovat tehneet auttaakseen toisia.

Vesi ja ruoka

Lilianin piti hakea vettä kaukaa. Mistä sinä saat vettä?

Voitko nimetä erilaisia asioita, joita voit tehdä vedellä? (esim. pestä kädet, juoda, kastella kasveja)

Lilianin perheellä ei aina ollut tarpeeksi ruokaa. Miltä tuntuisi, jos et saisi joka päivä ruokaa?

Lilian toivoi, että voisi ruokkia pavulla koko perheen. Voitte keskustella siitä, mistä erilaiset ruokatuotteet tulevat, esim. missä peruna ja porkkana kasvaa.

KUVA: ULRIKKA MYÖHÄNEN

Kuvassa oikeita harmaita ja vaaleanpunaisia papuja.

Toimintaidea: Toivon siemenen kasvat

Tämän toimintaidean tavoitteena on kannustaa lapsia ilmaisemaan omia tunteitaan, ajatuksiaan ja unelmiaan. Samalla se pyrkii tarjoamaan konkreettisen tavan osallistua globaalikasvatukseen ja auttaa ymmärtämään, miten pienet teot voivat vaikuttaa suuriin asioihin.

Tarvikkeet

- Istutusruukut esim. kierrätetyt rahkapurkit
- Multaa
- Siemeniä (mitä vain sattuu löytymään, esim. krassi, maissi, auringonkukka, herne tai vaikka syödyistä hedelmistä/vihanneksista jääneitä siemeniä)

Ohjeet

- Aloita kertomalla lapsille tarina ”Toivon siemenestä” ja keskustele tarinan teemoista, kuten toivosta, unelmista ja auttamisesta.
- Istuttakaa siemenet multaan kyseiselle siemenelle sopivia kasvatusohjeita noudattaen. Voitte istuttaa jokaiselle omat tai kaikille yhteisen ”Toivon siemenen”.
- Siementen istuttamisen sekä kasvun seuraamisen yhteydessä voitte pohtia lasten kanssa oheisia kysymyksiä.
- Toivon siemen- tarinan päähenkilö Lilian puhuu kasville siinä toivossa, että kasvi kasvaisi isoksi ja vahvaksi kuultuaan unelmia. Voitte sopia, että kasville voi halutessaan käydä kuiskimassa omia ajatuksia, tunteita sekä toiveita. Kasviin voi luottaa, sillä se ei kerro salaisuuksia eteenpäin. Puhuessaa uloshengityksen mukana vapautuu hiilidioksidia, josta kasvit tykkäävät.

Kysymyksiä pohdittavaksi

Kasvin hoito: *Mitä meidän täytyy tehdä, jotta siemenestä kasvaisi terve kasvi?*

Kasvien tarpeet: *Mitä kasvit tarvitsevat kasvaakseen?*

- Aurinkoa, lämpöä, vettä, hiilidioksidia, ravinteita, kasvutilaa

Kasvien tärkeys elämälle: *Miksi me tarvitsemme kasveja?*

- Voitte puhua siitä, millainen merkitys luonnolla on, miten se voi auttaa meitä voimaan paremmin ja miksi on tärkeää huolehtia siitä - esim. se rauhoittaa, saamme luonnosta puhdasta ilmaa, ruokaa ja rakennustarvikkeita sekä eläimet saavat kodin.

Kasvun odotus: *Mitä luulette tapahtuvan seuraavaksi, kun olemme istuttaneet siemenen?*

- Kasvin kasvun seuraamiseen sopii hyvin myös keskustelu kärsivällisyydestä, sillä kasvu ei tapahdu hetkessä.

Vastuunotto: *Mitä meidän täytyy muistaa ja tehdä, jotta kasvi kasvaisi?*

Yhteistyö: *Kuinka voimme auttaa toisiamme hoitamaan kasvia yhdessä?*

Mahdolliset haasteet: *Mitä luulette voivan tapahtua, jos emme hoida kasvia huolellisesti?*

Joskus perheen taloudellisen tilanteen vuoksi kouluikäiset lapset saattavat huolehtia myös pikkusisaruksista. Kuvassa nepalilainen **Diya**, 15, joka käy koulua samalla kun huolehtii pikkuveljestään. Diya myös osallistuu perheen vesipuhvelin hoitamiseen. Puhvelilta saatu maito on heille ensisijainen tulonlähde.

VAARALLINEN KOULUMATKA

Tämä tarina kertoo nepalilaisten lasten arjesta. Tarina on kuvitteellinen, mutta käsittelee aiheita, jotka ovat hyvinkin todellisia ja arkipäiväisiä monelle lapselle.

Tarina on suunniteltu herättämään ajatuksia ja keskustelua koulunkäynnin merkityksestä sekä haasteista, joita monet lapset eri puolilla maailmaa, esimerkiksi Nepalissa, kohtaavat koulumatkallaan. Kertomalla tarinaa lapsille ja käymällä sen jälkeen keskusteluja heidän kanssaan on hyvä mahdollisuus oppia monista tärkeistä globaalikasvatuksen teemoista kuten esimerkiksi kestävästä kehityksestä, turvallisuudesta, eriarvoisuudesta sekä muiden auttamisesta.

Ohjeet

- Lue lapsille alla oleva tarina, jonka jälkeen voit siirtyä keskustelemaan tarinan teemoista. Voit halutessasi käyttää apuna kysymyksiä, jotka löydät tarinan lopusta. Tarinasta voi keksiä monenlaisia aiheita, joihin tarttua sen mukaan, mikä innostaa.
- Jotta tarinan aloitus ja lopetus on selkeä ja mielenkiintoinen, voit käyttää draamaleikin keinoin tarinan alku- sekä loppumerkkinä soitinta (esim. triangel), tai esimerkiksi hattua, joka on lukijan päässä tarinan ajan.
- Tarinaan voit yhdistää toimintaidean jumppatuokiosta, joka auttaa pohtimaan millaisia eri esteitä ja haasteita lapsilla eri puolilla maailmaa voi olla koulu- tai päiväkotimatkan varrella. Ohjeet toimintaideaan löydät tarinaan liittyvien kysymysten jälkeen.

KUVA: SHANTA NEPALI PRODUCTIONS

Shree Shiddadip -alakoulun oppilaita Nepalissa.

Taustatietoa: Nepal

Nepal sijaitsee Etelä-Aasiassa ja sen väkiluku on noin 31 miljoonaa. Sen pääkaupunki on Kathmandu. Nepal tunnetaan esimerkiksi Himalajan vuoristosta ja erityisesti Mount Everestistä, joka on maailman korkein vuori. Nepalissa on monipuolista luontoa sekä rikas kulttuuri.

Nepalissa on myös monia kehityksen haasteita. Vuoristoinen maa on hyvin altis erilaisille luonnonkatastrofeille maanvyöryistä tulviin, kuivuuteen ja maanjäristyksiin. Nepal on yksi Aasian köyhimmistä maista, ja noin neljännes väestöstä elää yhä köyhyysrajan alapuolella. Monet nepalilaiset kärsivät myös syrjinnästä sukupuolensa, kastinsa, etnisen taustansa tai asuinalueensa vuoksi.

Suurin osa ihmisistä saa toimeentulonsa maataloudesta, ja maaseudulta muutetaan paljon töihin ulkomaille, erityisesti Intiaan.

Koulutusjärjestelmä Nepalissa koostuu peruskoulusta (1.–8. luokka), yläkoulusta (9.–10. luokka) ja toisen asteen koulutuksesta. Vaikka koulutus on periaatteessa ilmainen ja pakollinen perusasteella, käytännössä monet perheet kohtaavat taloudellisia esteitä koulunkäynnille. Näitä ovat esimerkiksi koulumaksut, oppikirjojen hankkiminen ja koulumatkat.

Koulumatkat voivat olla haasteellisia erityisesti maaseudulla ja vuoristoalueilla, missä tiet ja infrastruktuuri voivat olla heikkoja. Joskus perheiden taloudellisen tilanteen vuoksi kouluikäiset lapset saattavat huolehtia myös pikkusisaruksista, vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiseksi.

Monille nepalilaisille perheille koulutus on kuitenkin ensisijaisen tärkeää, ja he tekevät uhrauksia varmistaakseen lastensa pääsyn kouluun. Avustusjärjestöt ja hallituksen toimet ovat pyrkineet tukemaan koulutuksen saatavuutta ja laadukkuutta maassa, mutta haasteet ovat edelleen olemassa.

Kirkon Ulkomaanavun työ Nepalissa keskittyy erityisesti köyhien ja syrjäytyneiden naisten ja lasten oikeuksien vahvistamiseen, toimeentulomahdollisuuksien parantamiseen sekä tasa-arvoon ja ihmisoikeuksiin. Työn osa-alueita ovat myös maan katastrofi-valmiuden parantaminen, ilmastonmuutokseen varautuminen ja hätäavun toimittaminen katastrofitilanteissa.

Tarina: Vaarallinen koulumatka

Olipa kerran pieni tyttö nimeltään Aisha, joka asui kauniissa vuoristokylässä Nepalissa. Aisha rakasti koulua ja oppimista, vaikka hänen koulumatkallansa oli monia vaaroja. Joka päivä hän joutui kävelemään pitkän matkan jyrkkiä polkuja ylös ja alas, vuorten yli ja rotkojen läpi.

Varhain aamulla, kun aurinko ei ollut vielä noussut ja kaikkialla oli vielä hämärää ja kosteaa yöllisen sateen jäljiltä, Aisha pakkasi reppuunsa ja lähti koulutielle. Repussa oli vihko ja pienet eväät, jotka äiti oli pakannut.

Yksi isoveljistä ei ollut koskaan käynyt koulua, ja työskenteli kaukana toisessa maassa. Aisha oli erittäin onnellinen siitä, että hänellä oli mahdollisuus käydä koulua. Perhe oli saanut tukea avustusjärjestöltä Aishan ja toisen veljen koulumaksuihin.

Ison kiven juurella hän tapasi joka aamu ystävänsä Samirin, joka oli myös menossa kouluun. Samirilla oli mukanaan neljävuotias pikkuveli. Heidän koulumatkansa oli täynnä naurua ja juttelua, mutta myös jännitystä, sillä Nepalissa luonto saattoi olla arvaamaton.

Alkumatka oli helppo, mutta he tiesivät, että vaikeampi osuus olisi vielä edessä.

Matkalla Aisha ja Samir jännittivät monia asioita, kuten liukastumista kivisillä poluilla sekä villieläinten kohtaamista metsässä, jonka läpi heidän oli kuljettava. Joka päivä he ylittivät myös jokialueen, jossa virta oli voimakas ja vesi saattoi nousta korkealle sateiden aikana.

Nyt edessä näkyi rotko. Kun he lähestyivät rotkoa, alkoi kuulua kauhistuttavaa, jyrisevää, mylvivää ääntä. Se oli maanvyöry, joka vyöryi uhkaavasti kohti heitä! Aisha ja Samir ottivat neljävuotiaasta pikkuveljestä tiukasti kiinni ja juoksivat niin nopeasti kuin pystyivät. Onneksi he pääsivät turvaan ennen kuin vyöry saavutti heidät. He olivat kauhuissaan, mutta myös kiitollisia siitä, että olivat selvinneet säikähdyksellä. Koska maanvyöry oli peittänyt alleen polun, jota heidän piti seurata, täytyi nyt mennä toista reittiä, joka oli hieman pidempi.

Ennen kouluun pääsyä pitäisi vielä ylittää leveä joki, jossa oli voimakas virta. Onneksi he olivat jo oppineet, mistä olisi turvallisin paikka ylittää se. Samir ja Aisha pitivät tiukasti kiinni pikkuveljestä, kun he astuivat varovasti veteen. Se oli hyisevän kylmää! Askel askeleelta he etenivät joen yli, varoen liukkaita kiviä. Tällä kertaa veden pinta oli yöllisen sateen vuoksi hieman korkeammalla kuin yleensä, joten Aishan mekon helma kastui.

Vihdoin he pääsivät joen toiselle puolelle. Pienen metsikön takaa pilkisti jo koulun piha ja siellä leikkivät lapset. Aisha ja Samir olivat jo myöhästyneet ensimmäisiltä opitunneilta matkalla sattuneen vaaratilanteen vuoksi.

Vaikka koulumatkalla saattoi kohdata vaaroja, oli kouluun pääseminen kaiken vaivan arvoista. Aisha ja Samir tiesivät, että koulussa pääsee ystävien tapaamisen lisäksi oppimaan tärkeitä taitoja, kuten lukemista, kirjoittamista ja laskemista. Vanhemmat olivat kertoneet heille myös sen, kuinka koulussa opittujen tietojen ja taitojen avulla he saisivat mahdollisuuden saavuttaa unelmiaan.

Kun koulupäivä oli ohi ja eväät oli syöty, oli aika lähteä kotiin. Aisha, Samir ja pikkuveli lähtivät takaisin kotiin toivoen, että pääsisivät taas turvallisesti perille. Matkalla he juttelivat innokkaasti toisilleen koulupäivän tapahtumista ja siitä, mitä uutta ja mielenkiintoista he olivat oppineet.

Kouluun kulkeminen saattaa olla haasteellista esimerkiksi sen vuoristoisen ja syrjäisen sijainnin vuoksi. Kuvassa Janta Secondary School Nepalissa.

Kysymyksiä tarinasta

Alla on muutamia esimerkkejä, miten voit käydä keskusteluja lasten kanssa eri aiheista tarinan inspiroimana. Valitse kysymykset, jotka ovat lasten ikätasoon sopivimmat.

Missä Aisha, Samir ja pikkuveli tapasivat ennen koulumatkaa?

- Ison kiven juurella.

Mitä vaaroja lapset kohtasivat matkallaan kouluun?

- Tarinassa he kohtasivat maanvyöryn sekä voimakkaasti virtaavan joen. He pelkäsivät myös liukastumista sekä villieläimiä.

Miksi heidän koulumatkansa oli juuri nyt erityisen vaarallinen?

- Yöllä oli satanut, mikä voi aiheuttaa mm. liukkaat polut, maanvyöryvaaran sekä nousseen vedenpinnan.
- Tarinaan voi yhdistää pohdintaa ympäristön tilasta ja kestävästä kehityksestä. Nepalissa ilmastonmuutos näkyy mm. sään ääri-ilmiöinä (tulvina, myrskyinä tai kuivuutena). Myös metsäkato on uhka, sillä metsiä hakataan kestävästi.

Onko sinun päiväkotitai koulumatkallasi vaaroja?

- Esim. autotie, pyörätie. Usein pienillä lapsilla Suomessa on mukana aikuiset, jotka huolehtivat koulu/päiväkotimatkan turvallisuudesta, kun taas monissa maissa lapset joutuvat kulkemaan pitkiä ja jopa vaarallisia matkoja yksin.

Mitä lapset tekevät, kun kohtasivat vaaroja?

- Yrittivät selviytyä parhaansa mukaan, huolehtivat toisistaan, pitivät erityisesti pikkuveljestä tiukasti kiinni.

Oletko sinä joskus huolehtinut pienemmistä?

- Tarina antaa lapsille mahdollisuuden eläytyä Aishan ja Samirin kokemuksiin. Keskustelua voi ohjata avun tärkeyteen; miten voimme auttaa toisiamme vaikeissa tilanteissa. Näitä keskusteluja voidaan laajentaa koskemaan myös globaalia vastuuta eli sitä, miten voimme tukea ihmisiä ympäri maailmaa.

Mitä jos he eivät olisikaan voineet esim. ylittää jokea?

- Heidän olisi pitänyt mennä takaisin kotiin ja jättää koulupäivä väliin.

Mitä luulet, miksi Aisha ja Samir ja pikkuveli halusivat niin kovasti päästä kouluun, vaikka matka oli vaarallinen?

- Voit keskustella, miksi päiväkodissa tai koulussa ollaan, esim. siellä opitaan uusia asioita ja saadaan kavereita. Nepalissa sekä monissa muissa paikoissa koulunkäynnille voi olla erilaisia esteitä, jolloin lapset joutuvat jäämään kotiin. Esimerkkeinä rahan puute tai haastavat koulumatkat.
- Opiskelun avulla on myös mahdollista päästä pois köyhyydestä ja löytää hyvä ammatti.

Mitä sinä olet oppinut päiväkodissa/koulussa?

Lapset New Fangakissa, Etelä-Sudanissa päivittäisellä koulumatkallaan. Yksi isoimmista haasteista koulumatkan varrella on vaikea-kulkuinen al-Suddin suo, joka tulee ylittämään. Housujen lahkeet kääritään, hameet nostetaan ja koulukirjat turvataan kastumiselta.

Toimintaidea: Jumpparata

Vaarallinen koulumatka -jumpparata on suunniteltu tarjoamaan konkreettista tarttumapintaa siihen, millaisia haasteita lapset eri puolilla maailmaa voivat kohdata matkallaan kouluun.

Keskustele ennen jumpparataa lasten kanssa siitä, millaisia vaaroja ja haasteita lapset voivat kohdata koulumatkallaan tai mitä muita esteitä koulunkäynnille eri puolilla maailmaa voi olla. Muistuta lapsia, että radalla kuvatut vaarat ja haasteet eivät koske jokaista lasta ja että yhden lapsen matkalla tuskin on kaikkia niistä, mutta on silti tärkeää ymmärtää millaisia eri esteitä koulumatkoihin ja koulunkäyntiin voi liittyä.

Tarvitset

- Alue jumpparadalle
- Erilaisia esteitä ja välineitä (esim. palloja, puolapuut, penkkejä, tasapainolautoja, mattoja, kartioita, hula-vanteita, naruja)
- Mikäli mahdollista, voit käyttää myös taustamusiikkia, kuten nopeatempoista musiikkia tai luontoääniä. Voit soittaa saatavilla olevasta musiikkipalvelusta esimerkiksi sateen ropinaa. Mikäli käytössänne on soittimia, voi taustalla soittaa esimerkiksi sadeputkea tai rumpua.

Toimintaohjeet

Järjestä alue, jolla jumpparata voidaan toteuttaa.

Rakenna jumpparata käyttäen mielikuvitusta ja käytettävissä olevia välineitä. Voit esimerkiksi luoda:

- Mutkittileva polku: aseta lattialle naruja tai köysiä, joiden päällä tulee tasapainoilla. Lapset voivat myös vaikka pomppia narun puolelta toiselle, liikkuen samalla eteenpäin.
- Tiellä olevia esteitä: aseta lattialle esimerkiksi kartioita, joiden välistä täytyy kiertää. Haastetta voi hakea niin, että esteet tulee kiertää yhdellä jalalla hyppien.
- Töyssyinen tie: aseta pehmeän maton alle esimerkiksi hernepusseja tai pehmeitä palloja luomaan epätasaisuutta.
- Vuoren ylitys: kiivetkää puolapuulle, ja tähyilkää sieltä maisemia ja reittivaihtoehtoja. Jos kiipeilymahdollisuutta ei ole, voi sen tilalla toimia esimerkiksi karhukävely merkityn matkan ajan. Lisäksi voit lisätä muutaman isomman esteen, kuten laatikon tai pienen pöydän, joiden yli tulee kiivetä.
- Sillan ylitys: aseta pitkä penkki niin, että sen päällä voi tasapainoilla. Ikäryhmä huomioon ottaen voitte hakea haastetta ylitykseen erilaisilla liikkumistavoilla, kuten konttaamalla, varpailla kävellen tai vetämällä itseään mahallaan pelkkien käsien voimalla.
- Joen ylitys: aseta lattialle huivi tai tyynyjä, joiden yli täytyy hypätä. Voit myös asettaa joen päälle ”kiviä” eli esimerkiksi muotopaloja, joiden päältä pitää kulkea niin, ettei osu ”veteen”.
- Maanvyöry: esimerkiksi alue, jossa valtoimenaan olevia palloja, joita pitää vältellä tai tyynykasa, jonka yli pitää kulkea.
- Voitte keksiä myös omia esteitä ja jumppaliikkeitä!

Kun jumpparata on valmis, pyydä lapsia kulkemaan radan läpi. Kannusta heitä kokeilemaan erilaisia haasteita ja voittamaan ne.

Lopuksi voitte keskustella siitä, mitä lapset oppivat ja kokivat radan kautta. Pohdinta voi sisältää esimerkiksi:

- Keskustelua siitä, millaisia haasteita he kohtasivat.
- Kysy lapsilta, mitä he ajattelevat siitä, miten vaaralliset koulumatkat voivat vaikuttaa joidenkin lasten elämään.
- Keskustelua omasta turvallisesta ja esteettömästä päiväkot-/koulumatkasta.
- Korosta myös turvallisen liikkumisen tärkeyttä ja kerro heille, miten he voivat huolehtia sekä omasta että muiden turvallisuudesta koulumatkoilla.

Loppurentoutus

Päätä jumppatuokio kevyellä loppurentoutuksella, esimerkiksi rauhallisella musiikilla ja venyttelyllä.

KUVA: SHANTA NEPALI PRODUCTIONS

Lapset istuvat lattialla oppitunnilla Nepalissa. Monet oppilaista ovat pienituloisista perheistä ja eikä heidän vanhemmillaan ole mahdollisuutta tukea ja ohjata heitä opinnoissaan. Siksi lapsille on järjestetty koululla yhteisiä hetkiä, joiden aikana opettaja auttaa heitä eri oppiaineissa ja kotitehtävissä. Yhteisen tukiopeuksen myötä monet lapsista menestyvät nyt paremmin koulussa.

MAHDOLLISUUKSIEN POLULLA

Koulutus avaa mahdollisuuden ammattiin ja toimeentuloon. Koulutus parantaa myös yhteisöjen mahdollisuuksia ylläpitää vakautta. Siksi lasten koulunkäynnin tukeminen on ensimmäinen askel pysyvään muutokseen.

Tämän osion tavoitteena on tarjota tietoa koulunkäynnistä Kirkon Ulkomaanavun toimintamaissa ja auttaa lapsia hahmottamaan koulunkäyntiin liittyviä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia heidän omaan arkeensa verrattuna.

Taustatietoa:

Koulutus on jokaisen lapsen oikeus

Useimmat suomalaiset pitävät itsestään selvänä, että Suomessa kaikki lapset käyvät peruskoulun. Myös maailmanlaajuisesti lasten pääsy kouluun on yleistynyt ja tilastojen mukaan nykyisin jopa yhdeksän kymmenestä alakouluikäisestä ympäri maailmaa aloittaa koulunkäynnin. Perusopetuksen päättää lapsista ja nuorista 72 prosenttia ja noin puolet saa myös toisen asteen koulutuksen.

Koulutus on ihmisoikeus. YK:n ihmis-
oikeuksien yleismaailmallinen julistus
sekä Lapsen oikeuksien sopimus määrit-
televät, että jokaisella on oikeus saada
opetusta ja käydä ilmaiseksi peruskoulua.
Monissa maissa kouluun päästäkseen
lapsella on kuitenkin oltava koulupuku ja
vaadittavat koulutarvikkeet. Valitettavan
usein köyhimpien perheiden lapset jäävät
vaille koulutusta juuri koulupuvun tai
-tarvikkeiden puutteen takia.

Koulunkäyntiin liittyy myös monia muita
haasteita. Köyhimmissä maissa koulussa
ei opita välttämättä riittäviä perustaitoja,
päteviä opettajia on liian vähän, kriisit ja konfliktit hankaloittavat
koulunkäyntiä ja koulupudokkuus on yleistä. Kouluissa opetuskieli
saattaa olla eri kuin lasten äidinkieli, koulumatkat ovat pitkiä ja
nälkä haittaa oppimista. Usein tyttöjen koulunkäynti jää kesken,
sillä tyttöjä kannustetaan auttamaan perheiden kotitaloustöissä.
Koulua käyvien tyttöjen osuus onkin yhä poikien osuutta pienempi.
Lisäksi monissa maissa vammaisten lasten oikeus koulutukseen
toteutuu yhä heikosti.

Kirkon Ulkomaanavun työn tärkeimpiä tavoitteita on, että mahdolli-
simman moni lapsi ja nuori pääsee kouluun ja saa laadukasta
opetusta. Koulussa opitut tiedot ja taidot auttavat saavuttamaan
unelmia ja hankkimaan toimeentulon. Lapsille koulut ovat myös
turvallisista tiloista erityisesti silloin, kun heidän ympäristöään koette-
levat erilaiset kriisit ja katastrofit.

Kirkon Ulkomaanapu työskentelee toimintamaissaan sekä varhais-
kasvatukseen, perus- ja toisen asteen opetuksen että ammattiin
valmistavan koulutuksen parissa. Työn painopiste on erityisesti
pakolaisina tai muuten hauraassa asemassa olevien lasten ja
nuorten koulutuksessa. Lasten ja nuorten koulutusta tuetaan
esimerkiksi rakentamalla uusia kouluja, jakamalla oppimateriaaleja
sekä kouluttamalla opettajia.

KUVA: KAJ-MIKHAEL WREDLUND

Varhaiskasvatuksen
ryhmä Bukeren
alakoululla Kykan
pakolaisasutus-
alueella Ugandassa.
Ryhmässä lapset
opettelevat mm.
matematiikkaa ja
englannin kieltä
laulamalla ja
leikkimällä. Koska
luokkatiloja on
liian vähän, varhais-
kasvatusryhmä
kokoontuu teltassa.

Toimintaidea: Kuvatyoškentely

Tarinoiden ja toimintaideoiden yhteydessä voitte tutustua lasten koulunkäyntiin eri puolilla maailmaa esimerkiksi Mahdollisuuksien polulla -kuvaesityksen avulla. Kirkon Ulkomaanavun toimintamaista otetut kuvat esittelevät koululaisten ja varhaiskasvatusikäisten arkea, ja niiden kautta pääsee kurkistamaan esimerkiksi erilaisiin koulumatkoihin, kouluruokailuihin sekä luokkatiloihin. Kuvaesitys on oivallinen työkalu silloin, kun halutaan keskustella erilaisista oppimisolosuhteista ympäri maailmaa.

Power point -esityksen voi ladata käyttöön Kirkon Ulkomaanavun materiaali-pankista: www.kua.fi/materiaalipankki/mahdollisuuksienpolulla

Kuvaesitystä voi käyttää sellaisenaan näyttämällä kuvia ja kertomalla esityksen muistiinpanosivuilta löytyvien tekstien pohjalta, mistä kuvat on otettu ja mitä niissä tapahtuu. Esityksen avulla voi myös toteuttaa kuvatyoškentelyä, jossa lapset pääsevät tutustumaan kuviin ja pohtimaan niihin liittyviä kysymyksiä.

Vaihtoehto 1

Ohjeet

- Lataa käyttöösi kuvaesitys ja tulosta siitä löytyvät valokuvat. Kuvat kannattaa tulostaa A4-kokoisina. Jos kuvia halutaan käyttää useamman kerran, kannattaa ne laminoida, jotta kuvat kestävät paremmin käsittelyä.
- Levitä kuvat lattialle siten, että niitä on helppo katsella. Kokoontukaa sitten ryhmän kanssa kuvien ympärille.
- Riippuen osallistujien iästä ja ryhmän koosta voitte tutkia kuvia joko etsien samantyyppisistä tilanteista kertovia kuvia tai syventyen tutkimaan muutamia valittuja kuvia tarkemmin.

Kysymyksiä kuvatyoškentelyyn

Kuvaesityksessä on kuvia Keniasta, Ukrainasta, Etelä-Sudanista, Nepalista, Ugandasta ja Syyriasta. Jokaisesta maasta on 2-3 kuvaa, ja niissä toistuvat osin samat teemat. Lapset voivat etsiä kuvista näitä yhdistäviä teemoja, ja kuvien löydyttyä voitte myös keskustella, miten kuvat eroavat siitä, mihin Suomessa olemme varhaiskasvatuksessa ja koulussa tottuneet.

- Missä kuvissa on lapsia koulumatkalla?
- Missä kuvissa näkyy kouluruokailu?
- Missä kuvissa leikitään?
- Missä kuvista ollaan oppitunnilla?

Voitte myös pohtia, mikä kuvissa tai niistä kerrotussa yllätti ja mitä uutta lapset oppivat koulunkäynnistä eri puolilla maailmaa.

Mikäli haluatte syventyä yksittäisiin kuviin tarkemmin ja pohtia, mitä niissä tapahtuu, millainen kuvan tunnelma on ja käydä keskustelua kuvien herättämistä aiheista, voitte hyödyntää tähän tarkoitukseen kuvaesitykseltä kunkin kuvan yhteydestä löytyviä lisäkysymyksiä.

Vaihtoehto 2

Keskusteleva kuvantarkastelu on menetelmä, jonka avulla pyritään synnyttämään keskustelua kuvasta. Menetelmän alkuperäinen nimi on Visual thinking strategies (VTS). Menetelmän on kehittänyt Abigail Housen ja Philip Yenawine. Keskustelun päämääränä ei ole tuottaa valmista vastausta. Menetelmä sopii kaiken ikäisille alle kouluikäisistä aikuisiin.

Ohjeet

- Valitse tätä työskentelyä varten muutama kuvaesityksen kuvista. Yhdestäkin kuvasta voi syntyä hyvä keskustelu.
- Keskustelun ohjaaja kysyy ensimmäisen kysymyksen.
- Ohjaaja toistaa aina vastaajien kommentit (miehellään hiukan toisin sanoin) ja osoittaa samalla kuvasta kommentoidun asian.
- Jos kommentti sisältää tulkintaa, ohjaaja kysyy kysymyksen numero kaksi.
- Jos keskustelu alkaa hyytyä, ohjaaja kysyy kolmannen kysymyksen tai käyttää Mahdollisuuksien polulla -kuvaesityksessä annettuja lisäkysymyksiä.
- Ohjaajan tulisi pysytellä mahdollisimman neutraalina, eikä siis arvottaa kommentteja. Joskus voi olla tarpeen vauhdittaa keskustelua jollain omalla huomiolla, mutta erittäin harkiten.

Peruskysymykset

1. Mitä tässä kuvassa on meneillään?
2. Mikä tässä kuvassa saa sinut ajattelemaan noin?
3. Mitä muuta voimme löytää?

Työskentelyn jälkeen on tärkeää kiittää keskustelusta ja kommenteista.

KUVA: ACHUOTH DENG

Joskus opetus on järjestettävä siellä, missä se on sillä hetkellä mahdollista. Etelä-Sudanin New Fangakissa koululaiset opiskelevat puun varjossa erilaisilla kotoa tuoduilla istuimilla istuen. Kirkon Ulkomaanapu auttaa katastrofeista kärsineitä yhteisöjä Etelä-Sudanissa muun muassa käteisavustuksella sekä tukemalla koulujen jälleenrakentamista.

KUVA: WARD NASSAN AGHA / KUA

Humanitaarista apua annettiin esimerkiksi Syyriassa vuonna 2023, jossa maanjäristykset aiheuttivat mittavaa tuhoa. Katastrofi jätti monet perheet ilman kotia, jolloin väliaikaista majapaikkaa etsittiin esimerkiksi kouluista ja urheiluhalleista. KUA auttoi hädässä olevia jakamalla esimerkiksi lämmintä vaatetusta ja hygieniatarvikkeita.

KATASTROFIN SATTUESSA

Tämä osio soveltuu luettavaksi ja pohdittavaksi jo hieman isompien lasten kanssa.

Molemmissa materiaalin tarinoissa lapset kohtaavat yllättävän kriisitilanteen, jollaisessa voidaan tarvita humanitaarista apua. Toivon siemen -tarinassa Lilianin kotiseudulla on levottomuuksia ja perhe joutuu lähtemään pakolaiseksi. Kotinsa jättäneet ihmiset tarvitsevat suojaa ja apua. Vaarallinen koulumatka -tarinassa lapset kohtaavat puolestaan maanvyöryn. Äkilliset luonnonmullistukset voivat aiheuttaa suurta vahinkoa alueen ihmisille ja rakennuksille.

Tarinoiden pohjalta on siksi mahdollista syventyä keskustelemaan humanitaarisesta avusta eli siitä, miten katastrofitilanteissa voidaan auttaa eri puolella maailmaa olevia ihmisiä.

Taustatietoa: Apua hätätilanteissa

Luonnonmullistusten ja sotien aiheuttamissa hätätilanteissa oikein kohdistettu humanitaarinen apu turvaa ihmisille riittävän ravinnon, välttämättömät perustarvikkeet, terveydenhoidon, puhtaan veden ja suojan. Kriisien keskellä kotinsa menettäneet ihmiset tarvitsevat myös vessoja ja mahdollisuuden peseytyä.

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) on yksi Suomen suurimmista avustusjärjestöistä. KUA pyrkii tarjoamaan apua ja tukea ihmisille ympäri maailmaa, jotka ovat kohdanneet kriisejä ja katastrofeja. Hätäavun lisäksi KUA toimii erityisesti laadukkaan koulutuksen turvaamiseksi katastrofitilanteissa.

Kirkon Ulkomaanapu auttaa nopeasti ja tehokkaasti heikoimmassa asemassa olevia taustasta riippumatta. Merkittävä osa KUA:n humanitaarisen työn ohjelmista keskittyy pakolaisten ja maiden sisällä siirtyneiden ihmisten tukemiseen.

KUA:n työ ulottuu myös katastrofien jälkihoitoon, jossa se auttaa ihmisiä ja yhteisöjä toipumaan kriisistä. Tämä voi sisältää esimerkiksi psykososiaalista tukea ja jälleenrakennusohjelmia, kuten koulujen kunnostamista ja toimeentulomahdollisuuksien luomista.

Kysymyksiä ja vastauksia humanitaarisesta avusta

Mitä on humanitaarinen apu?

- Nopeaa ja tehokasta apua niille, jotka kärsivät kriisitilanteissa.
- Tavoitteena on pelastaa ihmishenkiä, lievittää kärsimystä ja suojella ihmisarvoa turvaamalla ihmisille riittävä ravinto, puhdas vesi sekä perustarvikkeet ja suoja.
- Tällaista apua voivat tarjota kansainväliset järjestöt, hallitukset, kansalaisjärjestöt ja vapaaehtoiset.
- Humanitaarisen avun rinnalla puhutaan usein myös hätäavusta.

Milloin ja miksi humanitaarista apua tarvitaan?

- Hätätilanteita, joissa humanitaarista apua tarvitaan ovat mm.
 - Luonnonkatastrofit, kuten maanjäristykset, tulvat, myrskyt ja kuivuus.
 - Aseelliset konfliktit ja sotatilanteet.
 - Nälänhätä, jolloin ihmiset kärsivät äärimmäisen ruokapulana takia vakavasta aliravitsemuksesta.
 - Terveyskriisit, kuten tartuntataudit ja epidemiat.
- Humanitaarista apua tarvitaan sekä äkillisissä katastrofeissa (kuten maanjäristys tai hirmumyrsky), että vähitellen kehittyvissä ja pitkään jatkuneissa kriisitilanteissa (kuten kuivuus tai konflikti).

Miten humanitaarista apua annetaan?

- Jakamalla ruokaa ja puhdasta vettä sekä tarjoamalla lääketieteellistä hoitoa.
- Rakentamalla turvallisia suojapaikkoja, järjestämällä hätämajoitusta sekä jakamalla lämpimiä vaatteita ja huopia.
- Tukemalla paikallista terveydenhuoltoa ja tarjoamalla psykososiaalista tukea.
- Järjestämällä koulutusta ja neuvontaa terveys- ja hygieniakäytännöistä sekä jakamalla hygieniatarvikkeita.
- Välittömän hätäavun jälkeen ja lisäksi osana humanitaarista avustustoimintaa voidaan tukea kriisistä kärsineen alueen jälleenrakentamista sekä varautumista tuleviin katastrofeihin.
- Lisäksi lapsille ja nuorille pyritään kriisitilanteissa järjestämään mahdollisimman nopea paluu kouluun, sillä se tuo turvaa kriisin keskelle.

Kenelle humanitaarista apua annetaan?

- Kansainvälisten humanitaarisen avun periaatteiden mukaisesti jokaisella ihmisellä on oikeus saada apua riippumatta etnisestä taustasta, uskonnosta tai kansallisuudesta.
- Humanitaarinen apu kunnioittaa paikallista kulttuuria ja tapoja, ja työtä tehdään yhdessä paikallisten ihmisten kanssa.

KUVA: ANTTI YRJÖNEN

Ukrainan Harkovassa koulua käydään ilmahyökkäysten takia metroasemille perustetuissa luokahuoneissa. Kirkon Ulkomaanapu järjestää lapsille psykososiaalista tukea, jotta elämä voisi pikkuhiljaa palata kohti normaalia. Koulut luovat lapsille turvallisen tilan, jossa opitaan, käsitellään tunteita ja ollaan yhteydessä muihin ihmisiin. KUA on humanitaarisen avun hankkeissaan tukenut ukrainalaisten lasten ja nuorten koulunkäyntiä myös jakamalla oppimateriaaleja sekä varustelemalla koulujen pommisuoja opetuskäyttöön sopiviksi.

Kirkon Ulkomaanapu

Eteläranta 8, 00130 Helsinki

Puh. 020 787 1201

kirkonulkomaanapu.fi